

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ОСВІТА У ХХІ СТОЛІТТІ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Випуск 4

*Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції
“Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті:
Європейський вектор розвитку”,
м. Київ, МАУП, 23 травня 2012 р.*

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2013

Редакційна колегія:

Подолька А. М., д-р юрид. наук — головний редактор

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора

Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф. — заступник головного редактора

Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”

Освіта у ХХІ столітті: шляхи розвитку / МАУП. — К.: ДП “Видав-
О-72 **ничий дім “Персонал”, 2010 —**

Вип. 4 : Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: Європейський вектор розвитку”, м. Київ, МАУП, 23 трав. 2012 р. / редкол. : А. М. Подолька (голов. ред.), М. Ф. Головатий (заст. голов. ред.), Н. М. Чернуха (заст. голов. ред.), А. А. Ігнатченко (відп. ред.). — 2013. — 162 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику подано статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ ст.: Європейський вектор розвитку”, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — розвитку освіти в Україні. Статті охоплюють широкий діапазон наукових досліджень українських учених.

Для науковців, освітян, державних службовців, політиків, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком української освіти.

ББК 74.04(4УКР)я43

ЗМІСТ

М. Ф. Головатий

*Цивілізаційні та національні
вектори освітнього простору
України у сучасну добу*5

О. В. Баєва

*Психофізіологічне обґрунтування
використання інтерактивних
технологій у навчальному процесі
вищих навчальних закладів* 11

К. В. Корсак

*Проблеми ноотехнологій
у сучасному освітньому просторі:
концептуальні засади* 17

Н. М. Чернуха

*Інтеграційна складова
трансформаційних процесів
у освіті* 24

Г. О. Кільова

*Проблеми якості української
освіти в контексті
Болонського процесу* 29

А. Г. Андрущук

*Якість освіти:
психолінгвістичний аспект* 35

Є. А. Антонович

С. В. Прищенко

*Стратегія розвитку
інтегрованої навчальної
дисципліни “Дизайн реклами”
в умовах модернізації освіти
в Україні* 39

І. С. Бахов

*Інтеграційні процеси у сучасному
полікультурному освітньому
просторі* 46

В. А. Гапоненко

*Активні методи навчання
як пріоритет сучасної
гуманітарної освіти* 52

Н. І. Головка

*Щодо активізації пізнавальної
діяльності студентів
у вищій школі* 56

І. В. Журжа

*Освітня діяльність ЮНЕСКО
в Україні* 58

С. П. Касьянова

*Змінний характер цінностей
системи освіти постіндустріального
суспільства* 63

Є. І. Качмарський

*Вивчення проблем місцевого
самоврядування в Україні як
складова загальної професійної
підготовки у вищій школі* 67

В. М. Колпаков

*Підготовка топ-менеджерів
(стратегів) як проблема управління
в Україні* 70

І. М. Найдьонов

*Ефективний навчальний діяль-
ності — ефективне управління* 77

Т. І. Науменко

*Розвиток дитини дошкільного віку
в сучасному інформаційному
просторі* 86

С. Ф. Радзімовська

*Європейська інтеграція
і сучасна освіта* 90

Н. М. Терещенко

*Навчання іноземних студентів:
національний та міжнародний
вимір* 92

І. О. Шестопалова

*Індивідуалізація навчання
як один із пріоритетів
європейського освітнього
простору* 97

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ПРІОРИТЕТ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ

Освіта у XXI столітті: шляхи розвитку, вип. 4, 2013, 52–55

Сучасні інноваційні технології докорінно змінили завдання та зміст аудиторної роботи у вищих навчальних закладах. Доступність інформаційних ресурсів, можливості комунікації на великих відстанях, розвиток дистанційних форм навчання змушують дослідників переосмислювати роль безпосереднього спілкування у навчальному процесі.

На сьогодні метою аудиторної роботи є не стільки передача даних, не оцінювання рівня засвоєння знань, що можуть здійснюватись через технічні засоби комунікації, заощаджуючи час та інші ресурси. Пріоритетного значення у постінформаційному суспільстві набуває формування особистості студента, його вміння жити та здобувати знання у процесі взаємодії з іншими членами суспільства. З огляду на це мають обиратись відповідні навчальні засоби та технології.

Так, лише у ході міжособистісного спілкування можуть бути застосовані групові інтелектуальні дискусії, кооперативні форми навчання, ділові ігри тощо. Перевагою цих колективних форм аудиторної роботи є можливість з їх допомогою сфор-

мувати навички та вміння, що необхідні кожному, незалежно від фаху та майбутнього місця роботи. Це, зокрема, здатність висловити та аргументувати власну позицію, відстоювати точку зору своєї групи, досягати консенсусу, проявляти терпиме ставлення до протилежних поглядів, організовувати спільну пошукову діяльність, моделювати різні ситуації роботи в колективі.

Саме формування комунікативних навичок та перерахованих особистісних якостей дає змогу спеціалістам певної галузі бути конкурентними на ринку праці. Адже керівники провідних компаній світу, проводячи кадрову політику, усвідомлюють, що вміння навчатись, творчо підходити до вирішення стандартних завдань, координувати свою діяльність з іншими виховати набагато складніше, аніж надати вузько спеціалізовані знання.

Тренінгові методи викладання суспільних дисциплін отримали широке поширення у традиційній та бізнес-освіті. Перевагами тренінгів є формування навиків застосування отриманих знань на практиці, ак-

тивне запам'ятовування теоретичного матеріалу, проблемний характер викладу матеріалу, стимулювання студентів до самостійного творчого пошуку розв'язання деяких практичних проблем. Саме завдяки названим особливостям тренінгові технології доцільно використовувати у процесі викладання курсу “Політологія” та інших суспільно-політичних дисциплін.

Із огляду на це метою тренінгу є сприяння вдосконаленню засвоєння системи знань з політології, формування громадянської позиції студентів, уміння орієнтуватись у світі політичного, використовувати закономірності функціонування політичних систем у професійній діяльності.

Досягнення поставленої мети передбачає таку послідовність викладу навчального матеріалу.

1. Попереднє надання друкованих або інших матеріалів, що вміщують основні визначення та базові теоретичні засади з теми.

2. Вступне слово викладача у формі міні-лекції, що передбачає мотивацію студентів щодо вивчення теми, постановку проблемних питань, демонстрацію актуальності теми заняття.

3. Виконання завдань, спрямованих на запам'ятовування основних понять, різновидів явища, закономірностей його функціонування (термінологічні диктанти, пошук асоціацій на основі вже відомих фактів, спільне заповнення таблиць, завдання типу “закінчіть речення”).

4. Розгляд конкретної політичної ситуації. Надання оцінок і прогнозів стосовно цієї ситуації, встановлення

причинно-наслідкових зв'язків шляхом роботи в групах.

5. Відповіді на проблемні питання викладача та дискусія серед учасників, у тому числі на основі рольових ігор.

6. Підведення підсумків заняття у формі висловлення кожним учасником тих фактів, що були новими та найбільш цікавими, індивідуальне виконання тестових завдань.

7. Роз'яснення завдань для самостійної роботи студентів та короткий огляд літератури за темою.

Структура тренінгових занять з політології базується на класичній теорії тренінгів і передбачає наявність таких складових та виконання відповідних навчальних завдань:

- понятійної — засвоєння основних категорій з теми заняття;
- репродуктивний — формування навичок наведення прикладів, розуміння можливостей застосування отриманих теоретичних знань на практиці;
- алгоритмічно-діловий — вміння давати оцінку певним політичним явищам, обґрунтовувати власну позицію щодо поточних проблем політики;
- творчий — здатність пропонувати альтернативні шляхи вирішення суперечливих питань, формулювати на основі проведеного аналізу практичні рекомендації.

Цілі кожного заняття формулюються з огляду на те, що політологія — це загальноосвітня гуманітарна дисципліна. Відповідно, проведення тренінгу має сприяти не лише засвоєнню знань та навичок аналізу особливостей політичних процесів,

але й підвищенню рівня політичної свідомості, вдосконаленню комунікативних навичок.

Перевагами такого підходу до викладання дисципліни “Політологія” є використання активних методів навчання, акцент на практичних аспектах вивчення сучасних ідейно-політичних течій. У ході тренінгу можуть бути застосовані такі методи як ситуаційний аналіз, ділові ігри, метод мозкового штурму тощо.

Велике значення для проведення тренінгових занять мають групові та кооперативні методики. Їхньою перевагою є функціонування за принципом навчання одне одного, здатність формувати навички роботи у колективі та самоорганізації. При цьому варто використовувати різні методи поділу студентів на групи, змінювати їх залежно від завдань навчальної теми. Це може бути простий просторовий розподіл (групу складають ті студенти, що сидять поруч), добровільний розподіл (студенти самі розподіляються на групи залежно від особистих симпатій), жеребкування, формування команд їхніми лідерами. Такий порядок формування тренінгових підгруп запобігатиме виникненню стійкої групової ідентифікації та міжгрупової конкуренції, що заважатимуть виконанню вправ, взаємооцінюванню, розподілу ролей тощо.

Варто звернути увагу і на функціональний розподіл між студентами у ході виконання ними вправ. Різноманітні завдання та ролі сприяють максимальному врахуванню індивідуальних психологічних особливостей, здібностей, рівня підготованості студентів.

Також тренінг передбачає елементи самоорганізації студентів, а саме їхню участь у процесі розподілу ролей та оцінюванні роботи учасників тренінгу, що служить додатковим мотивуючим стимулом.

Проведення тренінгу потребує ретельної попередньої підготовки. Зокрема, деякі теми вимагають від окремих студентів пошуку певного матеріалу. Щодо всіх тем мають проводитись лекції або міні-лекції із подальшим наданням роздаткових друкованих матеріалів. Викладач має заготовити питання, репліки, приклади для активізації дискусій, а також бланки для оцінювання учасників тренінгу за конкретними критеріями.

Вибір завдань тренінгу має відбуватися із врахуванням індивідуальних та групових особливостей студентів. Наприклад, наявність великої кількості ігрових та рухливих методик зумовлена тим фактом, що політологія викладається на молодших курсах, тому достатньо часто виникає потреба у відпочинку, переключенні уваги. Переважання групових методик вивчення теми пов'язане з необхідністю подолати індивідуально-психологічні бар'єри спілкування, оскільки студенти більш вільно висловлюють попередньо узгоджену, групову позицію, аніж індивідуальну.

Широкий набір навчальних вправ та кейсів тренінгу з політології дозволяє корегувати хід заняття у часовому вимірі, варіювати їх залежно від активності учасників обговорення.

Варто зазначити, що окремі елементи тренінгу можуть застосову-

ватись у традиційних лекційних, семінарських заняттях, написанні модульних контрольних робіт з метою урізноманітнення форм та методів викладання, активізації уваги студентів, їх залучення до вирішення завдань навчальної теми.

Проте, досвід організації тренінгів у навчальному процесі дає можливість зробити висновки про такі суперечності його реалізації, як: недоступність різноманітних технічних засобів, схильність деяких студентських груп до традиційних методів навчання та небажання докладати зусиль до освоєння нових методик; занадто емоційна підготовка до презентації або виконання деяких вправ, що створює проблеми із дисципліною студентів; недостатня кількість годин на вивчення цієї навчальної теми.

У цілому проаналізовані особливості тренінгового заняття вказують

на об'єктивну необхідність їхнього застосування у сучасній освіті з метою посилення мотивації до навчання, полегшення розуміння та поглиблення засвоєння навчального матеріалу, набуття навичок практичного застосування отриманих знань.

Література

1. Небава М. І., Шиян А. А. Теорія та тренінг з технології прийняття управлінських рішень: навч. посіб. — Вінниця: ВНТУ, 2009. — 59 с.
2. *Формування психолого-педагогічної компетентності викладачів [Текст]: тренінг-курс для викладачів університету* / За ред. Л. О. Савенкової, Г. М. Романової. — К.: КНЕУ, 2011. — 390 с.